

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

תורה – במדבר פרק כב'

(כג) ותרא האתון את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויהי בלעם את האתון להטתה הדרך: (כג) ותרא האתון את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויהי בלעם את האתון להטתה הדרך: (כג) וחזת אתנא ית מלאכא דיי מעמד בארמא וחרבה שלופא בידה וסטת אתנא מן אורמא ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית אתנא לאסטיוותה לארמא:

(כד) ויעמד מלאך יהוה במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה: (כד) ויעמד מלאך יהוה במשעול הכרמים גדר מזה וגדר מזה: (כד) וקם מלאכא דיי בשביל פרמיא אתרא דגדרא מכא וגדרא מכא:

(כה) ותרא האתון את מלאך יהוה ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה: (כה) ותרא האתון את מלאך יהוה ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה: (כה) וחזת אתנא ית מלאכא דיי וארמא לקתלא ודחקת ית רגלא דבלעם לקתלא ואוסיף לממחה:

(כו) ויוסף מלאך יהוה עבוד ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל: (כו) ויוסף מלאך יהוה עבוד ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל: (כו) ואוסף מלאכא דיי למעבר וקם באתר עק די לית ארמ למסטי לימינא ולשמאלא:

(כז) ותרא האתון את מלאך יהוה ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם ויהי את האתון במקל: (כז) ותרא האתון את מלאך יהוה ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם ויהי את האתון במקל: (כז) וחזת אתנא ית מלאכא דיי ורבעת תחות בלעם ויתקף רוגזא דבלעם ומחא ית אתנא בחטרא:

רס"י

ככפות הרגלים צהובים וכן (ישעיה מ) מי מדד בשעלו מים. צהובים וצהובים: גדר מזה וגדר מזה – סתם גדר של אצנים הוא:

(כה) ותלחץ – היא ענמה: ותלחץ – את אחרים את רגל בלעם:

(כו) ויסף מלאך ה' עבוד – לעבוד עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (צדאשית לב) והוא עבר לפניו. ומדבר אגדה יש צנחומא מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אבות הראהו:

(כג) ותרא האתון – והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת תטרף דעתו כשיראה מזיקין: וחרבו שלופה בידו – אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זינן של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם בפיו שהוא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואצור עליו באומנותו וכן היה סופו (צמדבר לא) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(כד) צמסעול – כתרגומו בשביל. וכן (מ"א כ) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הגדבן

נביא – מיכה פרק ו' יג' – טז' פרק ז' א'

(יג) וגם אני החליתי הכותף השמים על חטאתך: (יג) ואף אנא איתיתי עלך מדע ומחא אצדינך על דחטתא:

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

(יד) אַתָּה תֹאכַל וְלֹא תִשָּׁבַע וְיִשְׁחַךְ בְּקֶרֶךְךָ וְתִסַּג וְלֹא תִפְלִיט וְאַשֶׁר תִּפְלִיט לְחֶרֶב אָתָּה: (יז) אַתְּ תִיכּוֹל וְלֹא תִסָּבַע וְיִהְיֶה לְךָ לְמַרְעָה בְּמַעַךְ וְתִדְבִיק וְלֹא תִשְׁיִיב וְיִדִּי תִשְׁיִיב לְחֶרֶב אֲמַסֶּר:

(טו) אַתָּה תִזְרַע וְלֹא תִקְצוֹר אַתָּה תִדְרֹךְ זֵית וְלֹא תִסּוֹף שְׁמֶן וְתִירוֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה יַיִן: (טז) אַתְּ תִזְרַע וְלֹא תִחְצוֹד אַתְּ תִבְדֹּר זֵיתִין וְלֹא תִשׁוּף מִשַׁח וְתִעְצֵר עֲנִיבִין וְלֹא תִשְׁתִּי חֲמֵר:

(טז) וְיִשְׁתַּמְרֵךְ חֻקֹת עַמִּי וְכָל מַעֲשֵׂה בַיִת אֲחָאָב וְתִלְכּוּ בְּמַעֲשֵׂוֹתֵם לְמַעַן תִּתִּי אֶתְךָ לְשִׁמְהָ וְיִשְׁבִּיחָהּ לְשִׁרְקָהּ וְחִרְפַת עַמִּי תִשָּׂאוּ: (טז) וְעַל דֵּי נִטְרַתוֹן גְּזִירַת בַּיִת עַמִּי וְעַבְדָּתוֹן עוֹבְדֵי בַיִת אֲחָאָב וְהִלְכָתוֹן בְּנִימוּסִיהוֹן בְּדִיל לְמַמְסַר יִתְךָ לְעֵדוֹ וְיִתְבָּאָה לְאַשְׁתַּמְמוֹ וְחִסְדֵי עַמִּי תִקְבְּלוּן:

(א) אֲלֵלֵי לִי כִי הָיִיתִי בְּאֶסְפֵי קִיץ פְּעֻלָּת בְּצִיר אֵין אֶשְׁכּוֹל לְאֶכּוֹל בְּבוֹרָה אֲוֹתָהּ נִפְשִׁי: (א) אֲמַר נְבִיא וִי לִי אֲרִי הוֹיִתִי כַּמִּיֶּסֶף טְבִיא בְּעֵדֵן דְּאַבְדּוֹ חִסְדֵיִיא מִן אֲרַעָא הָא כְּסִיּוּפֵי קִיטָא כְּעוֹלָלָן בְּתַר קִטוּף לִית גְּבַר דְּבִיָּה עוֹבְדִין טְבִין לְטְבִיא חֲמַדַּת נִפְשִׁי:

רש"י

חוקות עמרי ואחאב. וחרפת עמי תשארו – אחס תקבלו עון החרפה שהעכו"ם מחרפין את עמי שהעידה בהם תורה על כך (דברים כה) לא יהיה לך איפה ואיפה והם אינם שומרים:

(א) אללי לי – הנביא מקונן על עצמו אוי לי שהועמדתי לנביא צעת הזאת שאין צ"ל דליקים בדור. כאפסי קיץ – נקוד חטף קמץ שאינו לשון פועל כמו יושב אומר אלל לשון מפעל כמו (ישעיה לג) אוסף החסיל כאסיפת קיץ והם סופי תאינים שהן רעות וכן תרגם יונתן כסיופי קייטא. כעוללות צ"ל – ת"י כעוללן בתר קטוף. אין אשכול לאכול – כתרומתו לית גבר לביה עובדין טבין. בכורה – תאינה טובה המתבשלת בעתה כתרומתו לטביא חמדת נפשי:

(יג) החליתי הכותך – האנשתי מכותך חזקות וחולות ואנושו. השמם – להשמין על חטאתיך:

(יד) וישחך בקרעך – המאכל שתאכל אכנים זו מארה בתוך המעים ויגרום לך חולי שתהא חולה והולך שחוח וכן מפרש אותו בספרי מניין אף בתוך המעים ת"ל וישחך בקרעך בפרשת והיה עקב במדרש תמיד עיני ה' אלהיך זה ואף יונתן תירגם כן והיה לך למרע מתא במעיד. ותסג – את אויבך המוליכים בניך ובנותיך בשבי ולא תפלטם ואם תפלטם סופם לחרב ומשמו של ר' מנחם שמעתי ותסג לתאות תשמיש ולא תפליט לא יהי לך כח לפלוט שכבת זרע ואם תפלטם סופה לחרב אתן אחתם וי"ת לשון הראשון:

(טז) וישתמר חוקות עמרי – וידעתי כי לא תשמעו אלי כי ישתמר על ידיכם וביניכם כל

כתובים – תהילים פרק קז' בא' – כה'

(כא) יִדְדוּ לַיהוָה חֲסֵדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבַנֵי אָדָם: (כא) יְהוֹדוּן קִדְם יי מִטוֹל חֲסֵדִיהּ וּמִשְׁתַּעֵן פְּרִישׁוֹתֶיהָ לְבַנֵי נְשִׂא:

(כב) וַיִּזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹרָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה: (כב) וַיִּכְסוּן נִכְסֵי תוֹרָתָא וַיִּשְׁתַּעֵן עוֹבְדוֹי בְּרַצְתָּא:

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

(כג) יִרְדֵי הַיָּם בְּאֲנִיּוֹת עֵשִׂי מְלֶאכֶה בְּמִים רַבִּים: (כג) מליחא נחותי ימא באלפיא עבדי פולחנא במיין סגיעין:
 (כד) הַמָּוֶה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וַנִּפְלְאוּתָיו בְּמִצְוֹתָהּ: (כד) הגון חמוון עובדיא דיי ופרישותיה במצולתא:
 (כה) וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סַעֲרָה וַתִּרְוַם גְּלִיוֹ: (כה) ואמר במימריה ואקים זעפא ועלעולא ואתרוממו גללוי:

משנה – בכורות פרק א'

(א) הַלּוֹקֵחַ עֵבֶר חֲמוּרוֹ שֶׁל נְכָרִי, וְהַמוֹכֵר לוֹ אֶף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רְשָׁאִי, וְהַמְשִׁתֵּתֵף לוֹ, וְהַמְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְהַנּוֹתֵן לוֹ בְּקַבְלָהּ, פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה, שְׂנֵאָמֶר (במדבר א), בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל לֹא בְּאַחֲרֵים. כַּהֲנִים וְלוֹיִם פֶּטוּרִין מִקַּל וְחֹמֶר, אִם פֶּטְרוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, דִּין הוּא שְׂיִפְטְרוּ שֶׁל עֲצֻמּוֹן:

הקדשתי לי כל זכור בישראל, ולא זנכרי: אם פטרו את של ישראל במדבר – הלויס לא פטרו בהמתן של ישראל במדבר, דפטור בהמה, בהמה פטרה, כדכתיב (שם) ואת בהמת הלויס תחת בהמתס. אלא הכי קאמר, הלויס הפקיעו קדושת זכוי ישראל במדבר, כדכתיב (שם) קח את הלויס תחת כל זכור וגו', ואם הפקיעה קדושת הלויס את קדושתן של ישראל, דין הוא שתפקיע את של עצמן, ומאחר שלמדנו שהופקעה קדושת זכורה מעצמן של לויס, למדנו שפטרי חמוריהן פטורין מן הזכורה, כדכתיב (שם יח) אך פדה תפדה את זכור האדם ואת זכור הבהמה הטמאה תפדה, כל שיטנו בזכור אדם ישנו בזכור בהמה טמאה, וכל שאינו בזכור אדם אינו בזכור בהמה טמאה. אבל מזכור בהמה טהורה לא נפטרו כהנים ולויס, כדלקמן:

רע"ב – (א) הלוקח עובר חמורו של נכרי – כשהוא זמעי אמו וזכור הוא. ולהכי נקט עובר חמורו, שאין לך בהמה טמאה קדושה בזכורה אלא פטר חמור בלבד. ואיידי לזוטין מיליה דפטור חמור, פסיק ושרי ליה. וכל הנך פרכי אחריני מיירו בזכור בהמה טהורה: אע"פ שאינו ראשי – למכור לנכרי בהמה גסה. מפני שנעשית בה מלאכה בשבת: והמשתתף לו – אפילו חלק הנכרי מסוים וידוע כגון ידו או רגלו של זכור, או של אמו, כל זמן שאם יחד ממנו אותו אבר תשאר הבהמה בעלת מוס הרי זה שותפות נכרי ופטור: והמקבל ממנו – שהחמורה של נכרי, וישראל מקבלה ומטפל בה כדי שיהו חולקין בזכות. אבל גוף הבהמה של נכרי: פטור מן הזכורה – אותו עובר שקנה מן הנכרי או שמכר הוא לנכרי אינו קדוש, הואיל ויש לנכרי חלק בו או באמו, שנאמר (במדבר א)

(ב) פָּרָה שְׂיִלְדָה בְּמִין חֲמוּר, וְחֲמוּר שְׂיִלְדָה בְּמִין טוֹס, פֶּטוּר מִן הַבְּכוּרָה, שְׂנֵאָמֶר פֶּטְר חֲמוּר פֶּטְר חֲמוּר, שְׂנֵי פְעָמִים, עַד שְׂיֵהָא הַיּוֹלֵד חֲמוּר וְהַנּוֹלֵד חֲמוּר. וּמָה הֵם בְּאַבְיִלָּה. בְּהֵמָה טְהוֹרָה שְׂיִלְדָה בְּמִין בְּהֵמָה טְמֵאָה, מִתָּר בְּאַבְיִלָּה. וְטְמֵאָה שְׂיִלְדָה בְּמִין בְּהֵמָה טְהוֹרָה, אָסוּר בְּאַבְיִלָּה, שְׂהִיּוּצָא מִהֶטְמֵא, טְמֵא. וְהִיּוּצָא מִן הַטְּהוֹר, טְהוֹר. דָּג טְמֵא שְׂבָלַע דָּג טְהוֹר, מִתָּר בְּאַבְיִלָּה. וְטְהוֹר שְׂבָלַע דָּג טְמֵא, אָסוּר בְּאַבְיִלָּה, לְפִי שְׂאִינוֹ גְּדוּלָּיו:

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

צבור, וחד בראה אחת אומר אל: מהו באכילה – כלומר, בהמה שאין היוולדת דומה לנוולד מהו באכילה: שהיואל מהטמא טמא – ודבש דבורים ורעיו מותר ולא מקרי יואל מן הטמא, לפי שאין ממנות אותו מבשרן אלא מכניסות אותו לגופן, שאוכלות מפרחי האילנות ומתן נעשה הדבש. וחלב האדם מותר כשפירש, אבל לינא משדי האשה אסור. וכל שאר חלב של בהמה וחיה טמאה הוי יואל מן הטמא ואסור: דג טמא שזלע דג טהור – אע"ג דללא חזינו ליה שזלע, כיון דרוב דגים משרצים במינן, כמו שזלע בפנינו דמי:

רע"ב – (3) פרה שילדה כמין חמור וחמור שילדה כמין סוס פטור – אי תנא פרה שילדה כמין חמור ולא תנא חמור שילדה כמין סוס, הוה אמינא פרה שילדה כמין חמור הוא דפטור משום דלא דמו אהדדי כלל, דהא יש לה קרנים, והא אין לה קרנים, הא פרסותיה סדוקות, והא פרסותיה קלוטות. אבל חמור שילדה כמין סוס, אימא חמור אדום הוא וליחייב. ואי תנא סיפא ולא תנא רישא, הוה אמינא חמור שילדה כמין סוס הוא דפטור משום דסוס לא קדוש בצורה, אבל פרה שילדה כמין חמור דתרווייהו קדשי בצורה אימא ליחייב, כריכי: פטר חמור פטר חמור שני פעמים – חד בקדש לי כל

(א) חמור שלא בפרה, וילדה שני זכרים, נותן טלה אחד לפהו. זכר ונקבה, מפריש טלה אחד לעצמו. שתי חמורים שלא בפרו, וילדו שני זכרים, נותן שני טללים לפהו. זכר ונקבה, או שני זכרים ונקבה, נותן טלה אחד לפהו. שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות, אין כאן לפהו כלום:

אחד לכהן, דהא חדא זכר איכא ודאי צבור. ואחיד דהוי ספק דשמא הנקבה יראה תחלה, מפריש טלה והוא לעצמו: שני זכרים ושתי נקבות – ספק הן, דשמא כל חדא ילדה זכר ונקבה, ושמא הנקבות יראו תחילה, הלכך אין לכהן כלום, אלא מפריש עליהם שני טללים לאפקועי לאיסורייהו והן לעצמן, כך פירשו רבותי. אבל רמב"ם סבר דאין כאן לכהן כלום ואפילו טלה לעצמו אינו כריך להפריש, משום דאיכא בכל חד מהגך ספיקי טובא כשילדו שתי נקבות וזכר, שמא אחת משתיהן ילדה שתי נקבות והאחרת זכר, או שמא זו ילדה נקבה והאחרת זכר ואחריו נקבה או נקבה ואחריה זכר. וכן ספיקות הרבה יש בשני זכרים ושתי נקבות, הלכך אפילו טלה לעצמו אינו מפריש. ופירוש רבותי עיקר:

רע"ב – (ג) נותן טלה אחד לכהן – בפדיון. דממה נפשך חד מנייהו צבור: זכר ונקבה – ואין ידוע אם יאל זכר תחילה והוא צבור, או נקבה יראה תחילה ואין כאן דין צבורה: מפריש טלה – משום ספק, ומפקיע עליו קדושת הפטר חמור: והוא לעצמו – שהוא עצמו יאכל הטלה ולא יתנו לכהן, דכהן הוי מוציא מחזירו, ועליו הראיה להביא עדים שהזכר יאל תחילה. ואיסורא ליכא, דאפילו פטר חמור גמור שפדאו בשה שוב אין קדושה לא בו ולא בפדיונו, אלא גזל הוא דאיכא אם אינו נותן הטלה לכהן, דממונו הוא, והכא ליכא גזל דספק הוא: שתי חמורות וילדו – וכו'. זכר ונקבה. נותן טלה אחד לכהן בשביל הזכר. או שני זכרים ונקבה, דחדא ילדה זכר וחדא ילדה זכר ונקבה, או אי נמי חדא ילדה שני זכרים ואחת ילדה נקבה, נותנים טלה

(ד) אחת בפרה ואחת שלא בפרה וילדו שני זכרים, נותן טלה אחד לפהו. זכר ונקבה, מפריש טלה אחד לעצמו, שנאמר (שמות לד), ופטור חמור תפדה בשה, מן הכבשים ומן העזים, זכר ונקבה, גדול וקטן, תמים ובעל מום. ופודה בו פעמים הרבה. נכנס לדייר להתעשר. ואם מת, נהנים בו:

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

הזהמות להתעסק ומעשן כדרך שמעשרים שאר בהמות. והוא הדיון שאם היה לו ספק פטר חמור אחד או שנים ומהפריש עליהן שהן אחד או שנים] שנכנס לדיר עם שאר כבשיו להתעסק: ואם מת נהנים בו – שה הפרישו לפדיון פטר חמור, אם מת זיד בעלים קודם שיצוא ליד כהן נהנה בו הכהן אע"פ שלא הגיע לידו מחיים, דמעידנא דאפרשיה ברשותא דכהן קאי:

(ה) אין פודים לא בעגל, ולא בחיה, ולא בשחוטא, ולא בטרפה, ולא בפלאים, ולא בפוי. רבי אלעזר מתיר בפלאים מפני שהוא שיה, ואוסר בפוי מפני שהוא ספק. נתנו לכהן, אין הכהן רשאי לקימו עד שיפריש שיה תחתיו:

חיה ספק בהמה: נתנו לכהן – הפטר חמור עלמו: עד שיפריש שה תחתיו – והוא לעלמו. ואחר כך ישחמש בפטר חמור. ולפי שהכהנים חסודים לענין זה שלא להפריש שה תחתיו, הלכך ישראל הנותן פטר חמור לכהן אינו זז משם עד שיפדנו הכהן בפניו:

(ו) המפריש פדיון פטר חמור ומת, רבי אלעזר אומר, חיבין באחריותו, בחמש סלעים של בן. וחקמים אומרים, אין חיבין באחריותו, בפדיון מעשר שני. העיר רבי יהושע ורבי צדוק על פדיון פטר חמור שמת, שאין כאן לכהן פלום. מת פטר חמור, רבי אלעזר אומר, יקבר, ומת דבהנאתו של טלה. וחקמים אומרים, אינו צריך להקבר, והטלה לכהן:

לכהן כלום – שאן חיב באחריותו, כרצנו. וכן הלכה: מת פטר חמור – לאחר שהפריש הפדיון ועדיין לא נתנו לכהן: רבי אליעזר אומר יקבר – דהואיל והוא חיב באחריות הטלה כמאן ללא אפרשיה דמי: ומותר – ישראל בהנאתו של טלה כמי שלא הפרישו: אינו צריך להקבר – דמעידנא דאפרשיה לטלה קם ליה ברשות כהן והופקעה קדושתו של פטר חמור. וכן הלכה:

(ז) לא רצה לפדותו, עורפו בקופיץ מאחריו וקוברו. מצות פדיה קודמת למצות עריפה, שנאמר (שמות יג), ואם לא תפדה וערפתו. מצות יעידה קודמת למצות פדיה, שנאמר (שם כא), אשר לא יעדה והפדה. מצות יבום קודמת למצות חליצה, בראשונה, שהיו מתכוננין לשם מצוה. ועכשיו שאין מתכוננין לשם מצוה, אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום. מצות גאלה

רע"ב – (ז) זכר ונקבה מפריש טלה אחד לעלמו – לשמא אותה שלא זכרה ילדה את הנקבה: שנאמר ופטר חמור תפדה זשה – כל שה במשמע, שה כבשים או שה עזים, שה זכר או שה נקבה וכו': ופודה בו פעמים רבות – אם חזר כהן ונתנו לו: נכנס לדיר להתעסק – ישראל שהיו לו עשרה ספק פטרי חמורים והפריש עליהן עשרה שיון והן שלו, הרי אלו נכנסים לדיר למקום שמכניסים גם

רע"ב – (ה) ולא בחיה – זבי ואיל: ולא בשחוטא – זשה שחוט: ולא בטרפה – כגון שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה: כלאים – תיש הבא על רחל: מפני שהוא שה – דבין רחל ובין עז קרויין שה. ואין הלכה כר' אלעזר: כוי – זריה בפני עלמה היא ספק

רע"ב – (ו) כחמש סלעים של פדיון הבן – דחיב באחריותו: כפדיון מעשר שני – דאם אבד אינו חיב באחריותו, דהוא כסף חייבה רחמנא לאכול צירוסלים והא אזל ליה, וטעמא דר' אליעזר, שכן מצינו שהקיש הכתוב פטר חמור לזכור אדם שנאמר ופטר חמור תפדה זשה וגו' וכל זכור זניך תפדה. וחקמים אומרים אך פדה תפדה את זכור האדם ואת זכור הבהמה הטמאה תפדה, לפדיה הקשתיו ולא לזכר אחי: שאין כאן

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

בְּאֲדוֹן הוּא קוֹדֵם לְכָל אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז), וְאִם לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַר בְּעֶרְבָה:

במקום מלואו. ואין כן הלכה. אלא הואיל ופקע איסור אשת אח מינה כשמת אחיו בלא זנים הרי הותרה לו לגמרי ואפילו יזמה לשם נוי ולשם ממון: מלוא גאולה בלדון – המתפיש בהמה לבדק הבית, מלוא פדייתה בלדון קודם לכל אדם, שהוא מוסיף את החומש:

רע"ב – (ז) קופיץ – [סכין גדול] כמין גרזן קטן שהקצבים מחתכים בו בשר: ועורפו – היינו שחותך ראשו ממול ערפו: וקוצרו – לפי שאסור בהנאה לאחר עריפה: מלוא יעידה – בלוא העצריה: בראשונה שהיו מתכוונים לשם מלוא – והיו אומרים המיזם לשם נוי לשם ממון הוי פוגע בערוה שלא

גמרא – בכורות דף יב' ע"ב

רבי אליעזר אומר חייבין באחריותו. גמרא אמר רב יוסף מאי טעמא דר' אליעזר דכתיב אך פדה תפדה וגו' מה בכור אדם חייב באחריותו אף בכור בהמה טמאה חייב באחריותו א"ל אביי אי מה בכור אדם מותר בהנאה אף בכור בהמה טמאה מותר וכי תימא ה"נ והתנן מת פטר חמור רבי אליעזר אומר יקבר מאי יקבר לאו דאסור בהנאה לא יקבר כבכור אדם אלא אדם בכור הוא דבעי קבורה פשוט לא בעי קבורה ועוד תניא מודה ר' אליעזר בישראל שיש לו ספק פטר חמור בתוך ביתו שמפריש טלה עליו והוא שלו אלא אמר רבא אמר קרא אך פדה תפדה לפדייה הקשיתיו ולא לדבר אחר תנן התם הערכין בשעתן ופדיון הבן אחר שלשים יום פדיון פטר חמור לאלתר ופדיון פטר חמור לאלתר ורמינהי אין בערכין ובפדיון הבן ובנזירות ובפטר חמור פחות משלשים ומוסיפין עד עולם אר"נ לומר שאם פדאו פדוי מכלל דבנו אם פדאו אינו פדוי והאיתמר הפודה את בנו בתוך ל' יום רב אמר בנו פדוי לאו איתמר עלה אמר רבא דכ"ע מעכשיו אין בנו פדוי רב ששת אמר לומר שאינו עובר עליו מתיב רמי בר חמא מצותו כל שלשים יום מכאן ואילך או פודהו או עורפו מאי לאו מצוה לשהותו כל שלשים יום לא מצוה לפדותו כל שלשים יום אי הכי מכאן ואילך או פודהו או עובר עליו מיבעי ליה אלא אמר רבא לא קשיא הא רבי אליעזר דמקשי הא רבנן דלא מקשי:

רש"י על הגמרא

חמור ס"ל לכל כמה דלא מטי פטר חמור ליד כהן לא מיפריק מודה הוא בספק שא"ל לתת פדיון לכהן אלא מפריש כו' ומדמלכיד לאפרושי טלה לאפקועי איסוריה מכלל דס"ל פטר חמור אסור בהנאה: לפדייה הקשיתיו –

חייב באחריותו – אם הפריש פדיונו ואבד: מותר בהנאה – קודם פדיונו: יקבר כבכור אדם – לא משום דאסור בהנאה אלא משום דאיתקש לבכור אדם וסתם בכור אדם ניתן לקבורה: מודה ר"א – אע"ג דבולאי פטר

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

מכלל דבנו – מלאוקמת ליה צדיעבד וקתני
הבן אחר שלשים מכלל דאם פלאו בתוך
שלשים אינו פדוי: והאיתמר – צפ' יס זכור
לנחלה (לקמן 77 מט): דכ"ע מעכשיו –
היכא דאמר ליה מעכשיו יחול פדיון זה אינו
פדוי כי פליגי היכא דאמר עכשיו אני נותן
מעות והפדיון לא יחול עד לאחר שלשים יום:
רב ששה אמר – לעולם מנות פדיון לאלתר
והאי דקתני אין בערכין ופטר חמור פחות
משלשים שאינו עובר עליו עד שלשים יום
מכאן ואילך עובר: מאי לאו מראה להשותו
– כרב נחמן וקשיא לרב ששה: מראה לפדותו
– למלאלתר עד שלשים הוי זמן פדייה ומכאן
ואילך עובר: אללא אמר רבא – לעולם מראה
לשותו ואפי' הכי כרב נחמן לא מתריאנא
ולא קשיא הא דקתני שלשים יום מראה
לשותו: רבי אליעזר הוא דמקיש – זכור
זהמה טמאה לזכור אדם: והא – דקתני
לאלתר רבנן היא דמתניתין דלא מקשו:

זכור זהמה טמאה לזכור אדם שיתחייב
באחריות פדיונו ולא לדבר אחר להנאה:
הערכין בשעתן – שאם היה מזן חדש עד
חמש שנים בשעת שאמר ערכי עלי והמתין
שלא נתנו עד שיהא בן שש שיש לו ערך אחר
כדכתיב בפרשת ערכין (ויקרא כז) אפי' הכי
לא יהיב אלא כשעה שהעריך: אחר שלשים –
כדכתיב (במדבר יח) ופדיון מזן חדש וגו':
ופדיון פטר חמור לאלתר – בתמיה: אין
בערכין פחות מכן שלשים – אינו נעדר
כדכתיב בפרשה: ובזירות – סתם נזירות
שלשים יום כדכתיב (במדבר ו) קודש יהיה
יהיה בגימטריא שלשים הו: ומוסיפין – שיש
ערך לכל זמן שהוא עומד בו כדכתיב בפרשה
וכן נזיר נודר בזיר ארבעה וחמשה שנים ואם
המתין מפדיון זנו ומפדיון פטר חמורו כמה
שנים עדיין יכול לפדותו ואינו נותן יותר:
לומר שאם פלאו – פדוי הא דקתני לעיל
פדיון פטר חמור לאלתר שאם פלאו לאלתר
[פדיון] אכל עיקר מנות פדייה לא מקיים:

זוהר – בלק דף רבי ע"א

תו פתח ואמר, (דברים ב) כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשח
וגו', במה טבין אינון ארחין ושבילין דאורייתא, דהא בכל מלה ומלה, אית
במה עיטין, במה טבין לבני נשא, במה מדגלאן דקא מנהרין לכל סטר,
ולית לה מלה באורייתא, דלית בה במה בוצינין מנהרין לכל סטר. האי
קרא איהו בפום פשטיה. ואית ביה בפום מדרשיה. ואית ביה חכמתא
עלאה, לאזדהרא למאן דאצטריך. זפאה חולקיה מאן דאשתדל באורייתא
תדיר:

מאן דאשתדל בה, מה פתיב ביה, (תהלים א) כי אם בתורת יי חפצו ובתורתו
יהגה יומם ולילה, וזהו פעץ. אמאי דא סמיה לדא. אלא מאן דאשתדל
באורייתא יומם ולילה, לא ליהוי באעא יבישא, אלא פעץ שתול על פלגי
מים. מה אילן אית ביה שרשין, ואית ביה קליפין, ואית ביה מוחא, ואית
ביה ענפין, ואית ביה טרפין, ואית ביה פרחין, ואית ביה איבא. שבעת זינין
אליו, סלקין לטבעה עשר, לטבעין. אוף מלין דאורייתא אית בהו פשטא
דקרא. דרשא. רמז, דקא רמיו חכמתא. גימטריאות. רזין טמירין. רזין
סתימין אליו על אליו. פסול וכשר. טמא וטהור. איסור והיתר. מפאן

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

וְלֹהֲלֹאָהּ, מִתְפַּשְׁטָאן עֲנַפִּין לְכָל סֵטֶר. וְהָיָה פְעֵז וְדָא, וְאִי לָאוּ, לָאוּ אִיהוּ חֲכָם בְּחֻמְתָּא:

תָּא חֲזִי, כְּמָה חֲבִיבִין אֵינֹן דְּמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרֵייתָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִפִּילוּ בְּזִמְנָא דְּדִינָא תִּלְיָא בְּעֵלְמָא, וְאִתְיִיהִיב רְשׁוּ לְמַחְבְּלָא לְחַבְלָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְקִיד לִיהַ עֲלֻוּיָהּ, עַל אֵינֹן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרֵייתָא. וְהָכִי אָמַר לִיהַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כִּי תַעְזֹר אֶל עִיר, בְּגִין חוּבִיהוֹן סְגִיאִין דְּחֻטָּאן לְקַמָּי, וְאִתְחִיבֻוּ בְּדִינָא:

יָמִים רַבִּים, מָאִי רַבִּים. (תַּלְתָּא יוֹמָא, דָּא בְּתַר דָּא, אַקְרִי יָמִים רַבִּים, אוּף הַכָּא כִּי תַעְזֹר עַל עִיר, יָמִים רַבִּים) תַּלְתָּא יוֹמִין, דָּא בְּתַר דָּא, דְּאִשְׁתַּמוּדְעָא דְּבַר בְּמִתָּא. מְנַלְן דִּימִים רַבִּים תַּלְתָּא יוֹמִין אֵינֹן, דְּכַתִּיב, (וַיִּקְרָא טו) וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זֹבַב דְּמָה יָמִים רַבִּים. וְכִי יָמִים רַבִּים אֵינֹן. אֲלָא תַּלְתָּא יוֹמִין דָּא בְּתַר דָּא, אַקְרִי יָמִים רַבִּים. אוּף הָכִי כִּי תַעְזֹר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים, תַּלְתָּא יוֹמִין דָּא בְּתַר דָּא, דְּאִשְׁתַּמוּדְעָא דְּבַר בְּמִתָּא. תָּא וְאִפְקִיד לָךְ עַל (כָּל) בְּנֵי בֵיתִי. לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָה, דָּא תַלְמִיד חֲכָם דְּאִיהוּ בְּמִתָּא, דְּאִיהוּ אִילְנָא דְּחַיִּי, אִילְנָא דְּיִהִיב אִיבִין:

דְּבַר אַחַר אֶת עֵצָה, הָהוּא דְּיִהִיב עֵיטָא לְמִתָּא, לְאִשְׁתַּזְבָּא מִן דִּינָא, וְאוּלִיף לֹון אַרְחָא דְּיִהִכּוֹן בָּהּ, וְעַל דָּא לֹא תִשְׁחִית אֶת עֵצָה לְנִדּוּחַ עֲלִיו גְּרוּן, לְנִדְחָא עֲלִיהַ דִּינָא, וְלֹא לְאוּשְׁטָא עֲלִיהַ חֲרָבָא מְלַחְטָא, חֲרָבָא מְשַׁנְנָא, הָהִיא דְּקִטְלָא לְשָׂאֵר אֵינְשֵׁי דְּעֵלְמָא. כִּי מְמַנּוּ תֹאכֵל. וְכִי הָהוּא מְחַבְּלָא אֲכִיל מְנִיָּה, לֹא. אֲלָא כִּי מְמַנּוּ תֹאכֵל, הָהִיא טְנָרָא תְּקִיפָא, הָהִיא דְּכָל רוּחִין תְּקִיפִין וְקִדִּישִׁין נְפָקִין מְנָה, דְּלִית הִנָּחָה וְתִיאוּבְתָא לְרוּחַ קוּדְשָׁא בְּהָאִי עֵלְמָא, אֲלָא אוּרֵייתָא דְּהָהוּא זַפְאָה, כְּבִיכּוֹל אִיהוּ מְפָרְנֵס לָהּ, וְיִהִיב לָהּ מְזוּנָא בְּהָאִי עֵלְמָא, יִתִּיר מְפָל קְרַבְנִין דְּעֵלְמָא:

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק י"א

(ב) כשבונים בית הכנסת אין בונים אותה אלא בגבהה של עיר שנאמר בראש הומיות תקרא ומגביהין אותה עד שתהא גבוהה מכל חצרות העיר שנאמר ולרומם את בית אלהינו ואין פותחין פתחי הכנסת אלא במזרח שנאמר והחונים לפני המשכן קדמה ובונים בו היכל שמניחין בו ספר תורה ובונים היכל זה ברוח שמתפללין כנגדו באותה העיר כדי שיהיו פניהם אל מול ההיכל כשיעמדו לתפלה:

(ג) ומעמידין בימה באמצע הבית כדי שיעלה עליה הקורא בתורה או מי אשר אומר לעם דברי כבושין כדי שישמעו כולם וכשמעמידין התיבה שיש בה ספר תורה מעמידין אותה באמצע ואחורי התיבה כלפי ההיכל ופניה כלפי העם:

חק לישראל – פרשת בלק יום ה'

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמואלה,
דניאלה פורטונה בת רזל, צדיקה בת שרה ז"ל.